

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	27.08.2019
Received / Makale Geliş	28.06.2019	Published / Yayınlanma	29.08.2019

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKULA BAĞLILIĞI İLE SINIF İÇİ ÇATIŞMA YAŞAMA NEDENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CAUSES OF IN-CLASS CONFLICTS EXPERIENCE AND STUDENTS AT VOCATIONAL HIGH SCHOOLS' COMMITMENT TO THEIR SCHOOLS

Eğitim Uzmanı Suzan ÇAKIR

Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Düzce / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-3515-7721

Doç. Dr. Süleyman GÖKSOY

Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Düzce / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-7151-0863

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1328>

Reference: Çakır, S. & Göksoy, S. (2019), Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okula Bağlılığı İle Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Arasındaki İlişki, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(41): 2331-2338.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılığı ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişkiyi öğrenci görüşleri doğrultusunda araştırmaktır. Bu araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki sekiz resmi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin dokuz, on ve on birinci sınıflarında öğrenim gören 4070 öğrenci, örneklemini ise araştırma evreninden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş dokuz, on ve on birinci sınıfta öğrenim gören 1039 öğrenci oluşturmaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) öğrencilerinin okula bağlılığı ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişkinin cinsiyet, sınıf ve alan değişkenlerinin incelenmesi amacıyla Önen (2014) tarafından uyarlanması yapılan Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği ile Argon (2009) tarafından geliştirilen Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Ölçeği kullanılmıştır. Betimsel istatistiklerde yüzde ve frekans analizi, cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, sınıf ve alan değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA), iki ölçek arasındaki ilişkiler incelenirken Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ve sınıf içi çatışma nedenlerinin yordanmasında çoklu doğrusal regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır.

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bilişsel bağlılık alanında okul çalışmalarının kontrolü, öğretmen-öğrenci ilişkisi, geleceğe yönelik istekler ve dışsal güdülenme alt boyutları sınıf içi çatışma yaşama nedenlerinde anlamlı birer yordayıcıdır. MTAL öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini en yüksek düzeyde öğretmen öğrenci ilişkisi yordarken, en düşük düzeyde ise geleceğe yönelik istekler yordamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, okula bağlılık, çatışma

ABSTRACT

The main purpose of this study is to investigate the relationship between the commitments of students in the vocational and technical high schools to their schools and the reasons of class conflicts. The population of this study was 4070 students studying in nine, eleventh and eleventh grade of eight public Vocational and Technical Anatolian High Schools in Duzce city center in 2017-2018 academic year. The sample is composed of 1039 students studying in nine, eleventh and eleventh grade selected from the research population by stratified sampling method. In order to examine gender, class and field variables of the relationship between vocational and technical Anatolian students' school loyalties and the reasons of class conflicts, the Student's School Engagement Scale which was adapted by Önen (2014) and the In-Class Conflict Reasons Scale developed by Argon (2009). Percentage and frequency analysis for descriptive statistics, t-test for independent groups in comparison with

gender variables, one-way ANOVA in comparison with class and field variables, Pearson Moments Product Correlation Coefficient and multiple linear regression analysis techniques were used to predict the causes of class conflicts.

Key Words: Vocational and Technical Anatolian High School, school commitment, conflict

1. GİRİŞ

Çocukluktan gençliğe geçiş yapılan, bireylerin gelecekleri hakkında karar verdikleri ve bireyleri bir üst eğitim kurumuna ya da mesleki hayata hazırlayan ortaöğretim kademesinde edinilen bilgi ve beceriler son derece önem arz etmektedir. Bireyin doğru bir şekilde yönlendirilerek, kendileri hakkında en doğru kararı verebilmeleri sağlıklı bir eğitim ortamına ve bireylerin eğitim ortamına duyduğu güvenle mümkündür. Türkiye’de ortaöğretim öğrenci sayısı Milli Eğitim Bakanlığının (2018) istatistiklerine göre 5.689.427’dir. Mesleki ve Teknik Ortaöğretime giden öğrenci sayısı ise 2.614.785’dir ve ortaöğretim öğrencilerinin yaklaşık yüzde 45,96’sını oluşturmaktadır. Farklı kademelerde eğitim öğretim sürecinin gerçekleştirildiği okul örgütlerinden olan ortaöğretim kurumlarının amaç ve görevleri 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda (1973) öğrencilere ortak bir genel kültür verme, kişi ve toplum sorunlarını tanıma, çözüm yolları arama, ülkenin iktisadi ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde bir üst eğitime ve mesleğe hazırlama şeklinde ifade edilirken yine aynı kanunun 2. maddesinde mesleki eğitimin amaç ve ilkeleri de öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak şeklinde açıklanmaktadır.

Bağımsız olma ve kendi kimliklerini oluşturma sürecinde olan ergenlerin suç işleme, şiddet kullanma, çetelere katılma ve bağımlılık yapan zararlı maddeleri kullanma ihtimalleri fazlaşmaktadır (Gül ve Güneş, 2009). Hızlı bir gelişme dönemi olarak nitelendirilen ergenlik dönemi –diğer bir deyişle ortaöğretim çağı– bireyin toplumsallaşma sürecinde aileden sonra ilk sırada okulun geldiği bir süreçtir. Öğrenciler üzerindeki etkisi bakımından okulun fiziki yapısı ve etkinliklerinin yanı sıra kişilerarası ilişkiler de önemli bir unsurdur. Bu dönemde çatışmalara neden olacak yeni sorumluluklar ve kimlik oluşturma ihtiyacı ortaya çıkarken, bu çatışmalar hem içsel hem de toplumla yaşanabilmektedir. Ergenlerin öğrenim gördüğü okullarda yaşadığı şiddet eğilimleri arasında katı öğretmen davranışları, disiplin uygulamaları ve okula olan bağlılık düzeyi ve akademik başarının düşük düzeyde olması (Özgür, Yörükoğlu ve Baysan Arabacı, 2011) yer almaktadır. Yaşanan şiddet eğilimleri arasında katı öğretmen davranışlarının olması göz önüne alınarak sınıf yönetimi için temel nitelik olan öğretmen-öğrenci ilişkilerinin öğrenci başarısının anahtarı özelliğinde olduğu unutulmamalıdır (Marzano ve Marzano, 2003). Öğrencilerin okula karşı duyduğu sevgi ve aidiyet duyguları başarıya dönük motivasyonlarını artırmakta (Erdoğan ve Yüzbaş, 2018) ve ergenlikteki akademik başarı alkol, sigara içme ve çeşitli uyuşturucu bağımlılıklarıyla ilgili problemlerin ortaya çıkmasını güçlü bir şekilde engellemektedir (Santrock, 2018).

Şimşek ve Çöplü (2018); çalışmaları sonucunda öğrencilerin öğrenim gördükleri liseden memnun olduklarında riskli davranış sergileme seviyelerinin düştüğü sonucuna ulaşmışlardır. Okula daha fazla bağlı olduğunu bildiren öğrencilerin bir yıl sonra daha az bağlantılı akranlarına göre daha az davranış sorunu yaşadıkları, okulda rekabet duygusunun okula bağlılığı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Loukas, Suzuki and Horton, 2006). Elde edilen bu sonuçlar okula bağlılığın artmasıyla öğrencilerin okulda riskli davranış sergileme ve davranış sorunu yaşama düzeylerinin düşeceği dolayısıyla okul ortamında yaşanan çatışmaların azalacağı şeklinde yorumlanabilir.

Sağlam ve İkiz’in (2017) ortaokul öğrencilerine yönelik olarak yaptığı çalışmada öğrencilerin okula bağlılıklarının azalmasının şiddet eğilimlerini artırdığı, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddet eğilimlerinin yüksek olduğu, kız öğrencilerin erkeklere göre bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sarpkaya’nın (2007) lise öğrencilerinin disiplin sorunu yaşama nedenleriyle ilgili yaptığı çalışmada öğrencinin gelecek hedeflerindeki belirsizliğin, gelecekte umutsuzluğun, okulla ilgili olumsuz düşüncelerin olumsuz davranışların artmasında etmen olduğundan bahsedilmektedir.

Yukarıdaki araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenim gördükleri okulla ilgili memnuniyetleri ve algıları ile riskli davranış sergileme eğilimleri arasında negatif; okuldan memnuniyet ile akademik başarı, okul katılımları arasında ise pozitif yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin okulda en çok zamanlarını geçirdikleri sınıf ortamında rekabetten uzak, çaba, yetenek vb. konularda

arkadaşlarıyla karşılaştırılmadığında, öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği arttıkça akademik olarak daha başarılı olurken kendilerini daha güvende hissettikleri söylenebilir.

Araştırmanın amacı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu sonuçlara dayanarak öneriler sunmaktır. Bu çalışmada Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) öğrencilerinin, okula bağlılığı ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula bağlılıkları sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada MTAL öğrencilerinin, okula bağlılığı ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişkinin saptanması için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2014). Araştırmada Düzce il merkezindeki MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Düzce il merkezindeki sekiz resmi MTAL'de dokuz, on ve on birinci sınıfta öğrenim gören toplam 4070 öğrenciden oluşturmaktadır (MEB, 2017). Çalışma örneklemini oluşturan yedi MTAL'nin ortak alanlarında okuyan öğrenci sayısı ise 3167'dir. Araştırmanın örneklemini ise araştırma evreninden Tabakalı Örneklem Yöntemi ile belirlenen 1039 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada toplamda 1408 öğrenciye ulaşılmış, 1149 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Geri dönen ölçeklerden 110 tanesi yanlış ve eksik doldurma nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Araştırmada 1039 ölçek üzerinden istatistiki işlemler yürütülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan MTAL öğrencilerinin cinsiyet, alan ve sınıf düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Alan	Cinsiyet		Sınıf			Toplam (f)
	Kız (f)	Erkek (f)	9. (f)	10. (f)	11. (f)	
Bilişim Teknolojileri	101	100	0	122	79	201
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	109	0	0	58	51	109
Giyim Üretimi Teknolojisi	57	0	0	32	25	57
Grafik ve Fotoğrafçılık	51	11	0	39	23	62
Yiyecek İçecek Hizmetleri	86	0	0	45	41	86
Büro Yönetimi	42	41	0	43	40	83
Muhasebe ve Finansman	34	93	0	50	77	127
Elektrik-Elektronik	2	79	0	45	36	81
Ortak Alan (Alan Yok)	97	108	205	0	0	205
Toplam	579	432	205	434	372	1011

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun 579 kız, 432 erkek öğrenciden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin, 201'i bilişim teknolojileri, 109'u çocuk gelişimi ve eğitimi, 57'si giyim üretimi teknolojisi, 62'si grafik ve fotoğrafçılık, 86'sı yiyecek içecek hizmetleri, 83'ü büro yönetimi, 127'si muhasebe ve finansman, 81'i elektrik-elektronik, 205'si ise ortak alan alanında eğitim görmektedir. 205'i dokuzuncu sınıfa, 434'ü onuncu sınıfa, 372'si ise on birinci sınıfa devam etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ve sınıf içi çatışma nedenlerine yönelik olarak ilgili alan yazın incelenerek iki ölçekte karar kılınmıştır. Önen (2014) tarafından Türk 6.-12. sınıf öğrencileri için kültürel uyarlaması yapılan, çevirinin başka uzmanlarca denetlenmesi yöntemine dayalı olarak çeviri formu oluşturulan ve öğrencilerin okula psikolojik ve bilişsel boyutlarda bağlılık düzeylerini ölçen, birinci faktörü dört, ikinci ve üçüncü faktörü dokuz, dördüncü faktörü altı, beşinci faktörü beş, altıncı faktörü iki maddeden oluşan *Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği*'dir. Yine Önen (2014) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı incelenen ölçeğin orijinaline ait altı faktörlü yapının, Türk kültürü için de doğrulandığı gözlenmiş ve ilgili ölçümlerin güvenilirlik düzeylerine ilişkin kanıtlar elde etmek üzere bu ölçümlere ilişkin Cronbach α değerleri hesaplanmış ve sonuç olarak ölçeğin Türk öğrenciler için, psikolojik ve bilişsel boyutlarda bağlılığa ilişkin geçerli ve güvenilir ölçümler sağlayabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin Önen (2014) tarafından incelenen Cronbach α değerleri öğrenme için aile desteği .75, okul çalışmalarının kontrolü ve ilişkililiği .75, öğretmen öğrenci ilişkileri .85, öğrenme için akran desteği .76 ve geleceğe yönelik akademik istekler ve amaçlar .73, dışsal motivasyon .68 olarak hesaplanırken, çalışmamız kapsamında incelenen Cronbach α değerleri ise öğrenme için aile desteği .69, okul çalışmalarının kontrolü ve ilişkililiği .80, öğretmen öğrenci ilişkileri .81, öğrenme için akran desteği .62 ve geleceğe yönelik akademik istekler ve amaçlar .76, dışsal motivasyon .67 olarak hesaplanmıştır. Cronbach α değerleri incelendiğinde Önen (2014) tarafından elde edilen sonuçların .68 ile .85 arasında değiştiği görülürken, bu çalışmada ise .62 ile .81 arasında değiştiği görülmektedir.

Argon (2009) tarafından geliştirilip geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan, üniversite öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini ölçme amacı ile geliştirilen ve birinci faktörü dokuz, ikinci faktörü sekiz, üçüncü faktörü yedi, dördüncü, beş ve altıncı faktörleri dört, yedi ve sekizinci faktörleri ise üçer maddeden oluşan *Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Ölçeği*dir. Alt boyutları öğretmenin öğrenciye değer vermemesi, öğretmenin öğretim ortamı becerileri, öğretmenin iletişim becerileri, öğretmenin adaletli davranmaması, öğretmenin yanlış davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı, öğrenci davranışları ve öğrenci kişilik özellikleri olarak sıralanan *SİÇYNÖ*'nin Argon (2009) tarafından incelenen Cronbach α değerleri faktör sırasına göre .91, .90, .87, .85, .77, .63, .84, .82 ve ölçeğin toplamı .95 olarak hesaplanırken, çalışmamız kapsamında incelenen Cronbach α değerleri ise sırasıyla .88, .88, .84, .76, .66, .77, .85, .79 ve ölçeğin toplamı .94 olarak hesaplanmıştır. Cronbach α değerleri incelendiğinde Argon (2009) tarafından elde edilen sonuçların .63 ile .95 arasında değiştiği görülürken, bu çalışmada ise .66 ile .94 arasında değiştiği görülmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasının ardından veri seti oluşturulmuş ve toplamda 1039 uygulama elektronik ortama aktarılmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak tekniğin belirlenmesi amacıyla veri setinin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılım özelliği gösterdiğinin belirlenmesinin ardından, problem cümlelerin analizine geçilmiştir. Betimsel istatistiklerde yüzde ve frekans analizi, cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, sınıf ve alan değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA), iki ölçek arasındaki ilişkiler incelenirken Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ve sınıf içi çatışma nedenlerinin yordanmasında çoklu doğrusal regresyon analizi teknikleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları İle Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Arasındaki İlişki Bulguları

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, öğrencilerin *ÖOBÖ*'nün toplamından ve alt boyutlarından elde ettikleri puanlar ile *SİÇYNÖ*'nün toplamından ve alt boyutlarından elde ettikleri puanlar arasındaki ilişkiler *Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı* hesaplanarak incelenmiştir. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları İle Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Arasındaki İlişkiler

Ölçekler ve Alt Boyutları	Öğrenci Okula Bağlanma Ölçeği							OBÖ Toplam
	Duyusal Bağlılık-Aile Desteği	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	Bilişsel Bağlılık-Öğretmen Öğrenci İlişkileri	Duyusal Bağlılık-Akran Desteği	Bilişsel Bağlılık-Geleceğe yönelik istekler	Dışsal Gütülenme		
Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermemesi	-.126**	-.355**	-.472**	-.144**	-.201**	.086**	-.383**	
Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Ölçeği								
Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	-.175**	-.362**	-.415**	-.126**	-.269**	.161**	-.372**	
Öğretmenin İletişim Becerileri	-.147**	-.288**	-.369**	-.114**	-.192**	.126**	-.311**	
Öğretmenin Adaletli Davranmaması	-.091**	-.288**	-.389**	-.102**	-.185**	.092**	-.310**	
Öğretmenin Yanlı Davranması	-.153**	-.324**	-.348**	-.088**	-.288**	.156**	-.325**	
Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	-.179**	-.322**	-.297**	-.110**	-.276**	.140**	-.314**	
Öğrenci Davranışları	-.062*	-.132**	-.080*	-.077*	-.159**	.006	-.133**	
Öğrenci Kişilik Özellikleri	-.053	-.112**	-.093**	-.108**	-.109**	-.018	-.130**	
Toplam SİÇYNÖ	-.167**	-.382**	-.439**	-.156**	-.285**	.122**	-.402**	

N=1011, *p<.05, **p<.01

Tablo 2 incelendiğinde okula bağlılık ve sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında çeşitli düzeylerde negatif ve pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin SİÇYNÖ'den elde ettikleri toplam puanlar ile ÖOBÖ'den elde ettikleri puanlar arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=.40$, $p<.01$). Bu sonuç öğrencilerin okula bağlılıkları arttıkça sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının (düzeyin) azalacağı, okula bağlılığın azaldığı durumlarda ise sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının (düzeyin) artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ile öğretmenin öğrenciye değer vermemesi arasındaki ilişki en yüksek anlamlı korelasyona sahip iken ($r=.47$, $p<.01$), duyuşsal bağlılık-akran desteği ile öğrenci davranışları arasındaki ilişkinin en düşük anlamlı korelasyona sahip olduğu görülmektedir ($r=.077$, $p<.05$). Dışsal güdülenmenin ise genel olarak sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ile pozitif yönlü ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencinin öğretmene ve okula karşı duyacağı güven okula bağlılığını olumlu anlamda etkilerken, öğretmenin öğrenciyi küçük düşürme, kuralları belirleme ve uygulamada tutarsızlığı, öğrenciyi azarlaması ve öğrenciyle tartışması vb. öğrenciye değer vermeme davranışlarının sınıf içi çatışmayı artırdığı ve okula bağlılığı olumsuz anlamda etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğretmen ve aile ödüllendirmesinin öğrenci öğrenmesi üzerindeki etkisi olarak nitelendirilen dışsal güdülenme ile okula bağlılık artarken sınıf içi çatışmaların azalacağı söylenebilir. Burada aynı zamanda öğrenci başarısı üzerinde etkili olan okula bağlılıkta aile desteğinin önemi de ortaya çıkmaktadır.

3.2. MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarının Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenlerini Yordamasına İlişkin Bulgular

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıklarının, sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini yordayıp yordamadığının belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Öğrencilerin

SİÇYNÖ'den elde ettikleri toplam puanları yordanan, *ÖOBÖ*'nün alt boyutlarından elde ettikleri puanlar ise yordayıcı olarak modele eklenmiş ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarının Sınıf İçi Çatışma Nedenlerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişkenler	B	S.H.	β	t	p
R=.50	Sabit	172.835	7.300		23.676	.000
R2=.25	Duygusal Bağlılık – Aile Desteği	.788	.463	.05	1.702	.089
F=55.759	Bilişsel Bağlılık-Okul Çalışmalarının Kontrolü	-.954	.256	-.15	-3.724	.000
	Bilişsel Bağlılık- Öğretmen Öğrenci İlişkisi	-2.188	.214	-.38	-10.214	.000
	Duyuşsal Bağlılık- Akran Desteği	.303	.301	.03	1.007	.314
	Bilişsel Bağlılık-Geleceğe Yönelik İstekler	-.880	.409	-.08	-2.149	.032
	Dışsal Güdülenme	3.053	.520	.16	5.871	.000

N=1011, S.H.= Standart Hata

Tablo 3 incelendiğinde, oluşturulan modelin gözlenen varyansın yüzde 25'ini açıkladığı görülmektedir ($F_{(6, 1004)}=55.759$, $p<.01$). Modeldeki yordayıcı değişkenler incelendiğinde, bilişsel bağlılık-okul çalışmalarının kontrolü ($\beta= -.15$, $p<.01$), bilişsel bağlılık- öğretmen öğrenci ilişkisi ($\beta=-.38$, $p<.01$) bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler ($\beta=-.05$, $p<.05$) ve dışsal güdülenme ($\beta=.16$, $p<.01$) alt boyutlarının, sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini yordamada anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin bu boyutlardan elde ettikleri puanlar arttıkça, sınıf içi çatışma nedenlerine ilişkin algıları (düzeyleri) anlamlı olarak azalmaktadır. MTAL öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini en yüksek düzeyde yordayan alt boyutun bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkisi, en düşük düzeyde yordayan alt boyutun ise bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler olduğu bulunmuştur. Duygusal bağlılık-aile desteği ($\beta=.05$, $p>.05$) ve duygusal bağlılık-akran desteği ($\beta=.03$, $p>.01$) alt boyutlarının ise kurulan bu modelde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak öğrenciler öğretmenleriyle güvene dayalı bir ilişki kurduklarında ve ihtiyaç duyduklarında öğretmenlerinin yanında olacağı, okuldaki yetişkinlerin kendilerini dinlediği, anladığı, dikkate aldığı ve adil olduklarına olan inançları arttığında öğretmenleriyle ve okuldaki diğer yetişkinlerle iletişime girmekte zorlanmadıkları ve kendilerini güvende hissettiklerinde okula bağlılıkları artmaktadır. Bu durumda ise sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının azalmasında etkili olacaktır şeklinde yorumlanabilir. Bilişsel bağlılık-geleceğe yönelik istekler alt boyutunun en düşük düzeyde yordayıcı olduğu sonucundan hareketle öğrencilerin gelecekle ilgili planları, beklentileri ve okulun bunu gerçekleştirmekteki önemiyle ilgili düşüncelerinin sınıf içi çatışma nedenlerine ilişkin algıda en az etkiye sahip olduğu söylenebilir. MTAL öğrencilerinin aile ve akranlarından alacağı desteğin sınıf içi çatışma nedenlerine ilişkin algıya etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

4.1.1.MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları İle Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Arasında Bir İlişkiye Ait Sonuçlar

MTAL öğrencilerinin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki söz konusudur. Öğrencinin okula bağlılığı arttıkça sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının (düzeyin) azalacağı söylenebilir. Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında da negatif yönlü anlamlı bir ilişki söz konusudur. Öğretmen öğrenci ilişkilerinin olumlu yönde artması ile sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının (düzeyin) azaldığı, öğretmen öğrenci ilişkilerinin azalmasıyla ise sınıf içi çatışmaların nedenlerine ilişkin algının (düzeyin) arttığı bulunmuştur. Dışsal güdülenme ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasında genelde pozitif yönlü ilişki söz konusudur. Yani okula bağlılığı artırmak için anne babanın veya öğretmenin ödüllendirmesi sınıf içi çatışma yaşama nedenlerine ilişkin algıyı azaltmaktadır.

Çelikkaleli ve Avcı'nın (2015) yaptığı çalışma sonucuna öğretmenlerde kişiler arası yetkinlik, empatik eğilim ile sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları arasındaki ilişkide tam aracı rolü üstlendiği, empatik

eğilim becerisi olan öğretmenlerin kişilerarası yetkinlik inancına sahip olması sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarının daha az yaşanmasını sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin okula bağlılıkları ile sınıf içi çatışma yaşama nedenlerine arasındaki ilişkiye ölçen herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte Özdemir (2015) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin okula bağlılığı ile okul tükenmişliği arasında ters yönde bir ilişki tespit edilmiş ve öğrencinin okula bağlılığı arttıkça okul tükenmişliğinin azaldığı tespit edilmiştir. Şahan ve Duy'un (2017) lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışma sonucuna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyi arttıkça riskli davranışlar gösterme düzeylerinin azaldığı ifade edilmiştir. Akman'ın (2013) yaptığı çalışma sonuçlarına göre lise öğrencilerinde şiddete yönelik tutum ile okul bağlılığı arasında negatif ilişkinin olduğu saptanmıştır. Sınıf yönetimi için temel nitelikte olan öğretmen-öğrenci ilişkileri öğrenci başarısının anahtarı niteliğindedir, bu nedenle şansa bırakılmamalı ve araştırmalar tarafından desteklenen stratejiler kullanılarak güçlü öğretmen-öğrenci ilişkileri kurularak öğrenci öğrenmeleri desteklenmelidir (Marzano ve Marzano, 2003).

4.1.2. MTAL Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenlerini Yordamasına İlişkin Sonuçlar

Bilişsel bağlılık alanında okul çalışmalarının kontrolü, öğretmen-öğrenci ilişkisi, geleceğe yönelik istekler ve dışsal güdülenme alt boyutları sınıf içi çatışma yaşama nedenlerinde anlamlı birer yordayıcıdır. MTAL öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini en yüksek düzeyde öğretmen öğrenci ilişkisi yordarken, en düşük düzeyde ise geleceğe yönelik istekler yordamaktadır. Duygusal bağlılığı içeren aile desteği ile duyuşsal bağlılığı içeren akran desteği ise anlamlı birer yordayıcı değildir.

Şimşek ve Çöplü'nün (2018) yaptığı çalışmanın sonucuna göre öğrenim gördüğü liseden memnun olan öğrencilerin riskli davranış gösterme düzeylerinin düşük olduğu, okula bağlanma seviyesindeki artışın riskli davranışlarda bulunma seviyesini azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Şahan ve Duy'un (2017) öğrenciler üzerinde yaptığı benzer bir çalışmada öğretmenine bağlanamayan öğrencinin okula yönelik tutumlarının olumsuz olacağı yönünde sonuçlar elde etmişlerdir. Yapılan başka bir çalışmada da akademik olarak başarılı öğrencilerin okula bağlılıklarının daha yüksek olduğu, öğrencilerin okulu sevmesi ve okula karşı hissettikleri aidiyet duygusunun onların başarıya dönük motivasyonlarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Erdoğdu ve Yüzbaş, 2018).

4.2. Öneriler

Bu çalışma Düzce il merkezindeki MTAL öğrencileri ile sınırlıdır. Çalışma farklı bölgelerde tekrar ele alınabilir. MTAL öğrencilerinin okula bağlılığı ile sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişki öğrenci görüşleri alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre konuya ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

- Öğrencilerin SİÇYNÖ'den elde ettikleri toplam puanlar ile ÖOBÖ'den elde ettikleri puanlar arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğundan hareketle öğrencinin okula bağlılığını artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bilişsel bağlılık-öğretmen öğrenci ilişkileri ile öğretmenin öğrenciye değer vermemesi arasında en yüksek anlamlı korelasyona sahip olduğu, bilişsel bağlılık alanında okul çalışmalarının kontrolü, öğretmen-öğrenci ilişkisi, geleceğe yönelik istekler ve dışsal güdülenme alt boyutlarının sınıf içi çatışma yaşama nedenlerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu dikkate alınarak öğretmen öğrenci iletişim ve ilişkilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle sosyal, kültürel, sportif ve rehberlik faaliyetleri artırılarak, öğretmenin öğrenciye değer vermesiyle ilgili eğitimler verilebilir.

Mevcut çalışmada öğrenci görüşlerine yer verilmiş olup, yapılacak diğer çalışmalarda öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin de görüşlerine başvurularak sonuçların karşılıklı bakış açıları açısından değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

AKMAN, S. (2013), *Lise Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumları İle Okula Bağlılık Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ARGON, T. (2009), Üniversite Öğrencilerinin Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenlerinin Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması ve Uygulaması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(3), 1001-1041.
- ÇELİKKALELİ, Ö. ve AVCI, R. (2015), Öğretmenlerin Empatik Eğilimi ve Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasındaki İlişki: Öğretmenlerin Kişilerarası Yetkililiğinin Rolü, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 61-87.
- ERDOĞDU, M. Y. ve YÜZBAŞ, D. (2018), Lise Öğrencilerinin Okula Bağlılık İle Genel Öz-Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3)32, 205-227.
- GÜL, S. K. ve GÜNEŞ, İ. D. (2009), Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 79-98.
- KARASAR, N. (2014), *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (27. bs.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- LOUKAS, A., SUZUKI, R. ve HORTON, K. D. (2006), Examining School Connectedness as a Mediator of School Climate Effects, *Journal of Research on Adolescence*, 16(3), 491-502.
- MARZANO, R. J. ve MARZANO S. (2003), The Key to Classroom Management, *Building Classroom Relationships* (61)1, 6-13.
- MEB, (2017). <http://www.meb.gov.tr/baglanti/okullar/index.php?ILKODU=81&ILCEKODU=1&SAYFANO=3> adresinden 13 Haziran 2017 tarihinde alınmıştır.
- MEB, (2018), *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-2018, Strateji Geliştirme Başkanlığı*, ISBN 978-975-11-4797-4 http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_organ_egitim_2017_2018.pdf adresinden 9 Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973), T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.
- ÖNEN, E. (2014), Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği: Türk Ortaokul ve Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 221-234.
- ÖZDEMİR, Y. (2015), Ortaokul Öğrencilerinde Okul Tükenmişliği: Ödev, Okula Bağlılık ve Akademik Motivasyonun Rolü, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-35.
- ÖZGÜR, G., YÖRÜKOĞLU, G. ve BAYSAN ARABACI, L. (2011), Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- SAĞLAM, A. ve İKİZ, F. E. (2017), Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *İlköğretim Online*, 16(3), 1235-1246.
- SANTROCK, J. W. (2018), *Yaşam Boyu Gelişim*, (Çeviren: Nihal Misket Özcan), Ankara: Nobel Yayınları.
- SARPKAYA, P. (2007), Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Velilere Göre Resmi Liselerdeki Öğrenci Disiplin Sorunlarının Nedenleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 110-121.
- ŞAHAN, B. ve DUY, B. (2017), Okul Tükenmişliği: Öz-yeterlilik, Okula Bağlanma ve Sosyal Desteğin Yordayıcı Rolü, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1249-1270.
- ŞİMŞEK, H. ve ÇÖPLÜ, F. (2018), Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışlar Gösterme Düzeyleri İle Okula Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 18-30.